

Elgondolás az ATB szervek strukturális korszerűsítésére

*Dr. Kazinczi István ny. alezredes
a hadtudományok kandidátusa*

A szerző e cikkében lényegében doktori disszertációjának koncepcióját adja közre. A benne foglaltak a szerző véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül egyezik a hivatalos állásponttal.

Szerkesztőség

A szervezeti struktúra korszerűsítésének számos módszere ismeretes (technológiai, szervezési és más eljárások). Ezeket elismerve és kiemelve annak szükségességét, hogy a szervezetek korszerűsítése komplex megoldásokkal célszerű – ennek ellenére – a továbbiakban az anyagi-technikai biztosítás szervezeti korszerűsítését a szervezési módszer (négy iránya: a matematika, a módszertani primátus, a rendszerszemlélet és a számítástechnika) szem előtt tartásával és kutatási lehetőségeim alkalmazásával művelem ki.⁴ Ugyanis az értekezés keretei nem teszik lehetővé, hogy a szervezeti korszerűsítés változatainak kialakításához eljárásokat komplexen alkalmazzam. (Meggjegyzem, hogy az anyagi-technikai biztosítás technológiai korszerűsítése külön értekezés(ek) tárgyát is kimerítheti.)

Ismeretes az is, hogy az anyagi-technikai biztosítás rendszerének korszerűsítésével számos okmány, értekezés, tanulmány és cikk foglalkozik. Ezek többsége azonban csupán egyes részterületeinek kimunkálását érinti. Az anyagi-technikai biztosítás egészét megközelítőleg átfogó koncepció csak 1977-ben került (az ATB/K csoport által) kidolgozásra. Az ebben foglalt kutatási eredmények jelentős részét munkám során felhasználtam.⁵

⁴ A hazai szervezéstudomány legújabbban publikált eredményei ráirányítják a figyelmet a racionalizáló szervezésre, ami alátámasztja a szervezési módszer alkalmazása melletti döntésem megalapozottságát. Forrás: **Dr. Susánszky János**: A hazai szervezéstudomány és gyakorlat fejlődését gátló tényezők, különös tekintettel a racionalizáló szervezésre. Vezetéstudomány, 1981. 5. szám, 26–31. oldal.

⁵ Az MNVK ATB/K csoport következő okmányait használtam fel forrásként: Az anyagi-technikai biztosítás első rész (rendszerszemléleti leírás, száma: 021/2/77-T); második rész (jelenlegi helyzet elemzése, száma: 0081/4/77-SZT); harmadik rész (a korszerűsítés feladatai, száma: 081/3/77-T); negyedik rész (elgondolások a rendszer továbbfejlesztésére, száma: 0081/5/77-SZT).

A struktúra korszerűsítés alapvető megoldása

Ismeretes, hogy a korszerű struktúrák „modul”-okból építhetők fel. A modulok jellegét a specifikus összetevők határozzák meg. Így az alapvető megoldások (esetenként azok továbbfejlesztett változatai) alkalmazásával ki lehet alakítani a cél(ok)nak megfelelő struktúra-változatot.

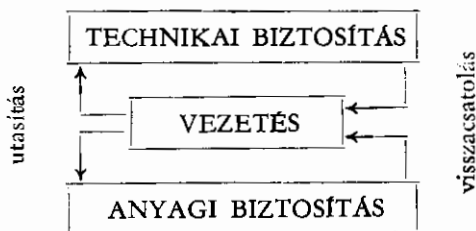
Az anyagi-technikai biztosítás korszerűsítésének – következtetésem szerint – egyik alapvető megoldása a szervezeti integráció lehet. E folyamat keretében a különböző részek viszonylagos egészzé egyesülnek, melynek eredményeként integrált minőség keletkezik, vagyis olyan folyamatok összessége, amelyben egységbe ötvődik a korábban részeket képező szervek tevékenysége és funkciója.

A hadtáp által össze nem fogott, alacsony integráltsági fokkal rendelkező anyagi-technikai ágazatok közül elsősorban a fegyverzeti, a páncélos-gépjármű, a repülő, a híradó, a műszaki és vegyvédelmi ágazat bír komoly jelentőséggel, így elsősorban ezek vehetők számításba egy elkövetkező integráció alanyaként. Itt rögzíteni kívánom, hogy az integrációba az említettek felül még más anyagi-technikai ágazatok is számításba vehetők, így: a felderítő, a vezetésgépesítési és automatizálási, a meteorológiai és más anyagi-technikai szolgálatok, amelyek (ilyen vagy olyan formában) jelenleg is funkcionálnak. Természetesen a vonatkozó zsim és egyéb különleges rendszabályok betartásával.

Az integrációba bevonásra tervezett ágazatok (elsősorban az előzőleg említettek) anyagi és technikai biztosítási funkcióikat egyaránt beviszik az integrációba. Ott összefogottan, de továbbra is alapvetően ágazati tagoltságban – az anyagi és technikai biztosítás területén egyaránt – funkcionálnak, magasabbrendűen megoldva a rájuk báruló feladatokat.

E változatban tehát az integráció Dr. Kozma Ferenc által⁶ értelmezett második fázisával van dolgunk, olyan megoldással találkozunk, amikor az *integrálódó részek jelentősen specializáltak és strukturálisan összefonódnak, valódi munkamegosztás alakul ki közöttük és egymás struktúráját vagy fejlődését jelentősen befolyásolják*, azonban legalábbis az integráció első időszakában, még mindig öntörvényeiknek engedelmessé működnek, fejlődnek.

Tehát az integrált anyagi-technikai szolgálatok (fegyverzeti, páncélos-gépjármű, repülő, híradó, műszaki, vegyvédelmi stb.) az integrációba beviszik mind az anyagi, mind a technikai biztosítással járó végrehajtó és vezetési funkciójukat, ezzel kialakítva egy az anyagi-technikai biztosítást közös vezetés alatt megoldó struktúrát, melynek minden tagozatra érvényes általános modellje vázlatosan a következő:

⁶ Dr. Kozma Ferenc: A „Két Európa” gazdasági kapcsolatai és a szocialista nemzetközi együttműködés. Kossuth és a Közgazdasági és Jogi Kiadók közös kiadása, Budapest, 1970. 61. oldal.

Ez a modell feltételezi a vezetésben és végrehajtásban egyaránt a specializációt, tehát az ágazatok nem tűnnek el, hanem egy vezetés alatt – mely vezető szervnek szintén megvannak a specializált (ágazatilag szakosított) vezetési részei – összehangolt cél (köteg) megvalósítása érdekében működnek. Egy ilyen változat konkretizált megoldását az I. sz. vázlat szemlélteti. Az ágazatok mélyebb, összekapcsolódásának a vezető szervezetekben kevesebb, a végrehajtó szervezetekben több lehetősége van.

Ez indokolható a vezető szervek vonatkozásában azzal, hogy a VSZ-ben tömörült és más szocialista országok haderőiben is (a Magyar Néphadsereghez hasonlóan) ágazatok működnek. Tehát mind harcászati, mind hadműveleti relációt érintően a vezetésben meg kell hogy legyenek a csatlakozási pontok, a partnerek, mert enélkül az alárendelt kötelek nem vezethetők, illetve az együttműködés fenntartása áthidalhatatlannak tűnő nehézségekbe ütközne. Az ágazati partnerségi kapcsolatok még hadászati relációban is fennállnak a szövetséges országok hadvezetési között. Pl. a haditechnikai együttműködés és a hadigazdasági kooperáció stb. területeken.

Következésképpen valamennyi anyagi-technikai biztosítást irányító szervezetben az ágazati tagoltságot mindaddig fent kell tartani, amíg VSZ, illetve EFE szinten e kérdésben tudományosan megalapozott és valamennyi tagországgal egyeztetett olyan döntés nem történik, amely (az ágazati struktúra szerkezetét korszerűsítve) az integrált vezető szervek felépítésének célirányosabbá tételét lehetővé teszi. Ezt a behatároló tényezőt a vezető szervek tekintetében feltétlenül figyelembe kell venni a szervezetek korszerű kialakítása során. Előrelépést e vonatkozásban az EFE újabb hadtudományi konferenciáinak egyikén az anyagi-technikai biztosítás további korszerűsítésének napirendre tűzése jelenthetné.

A végrehajtó köteleknek az integráció elmélyítésének tágabb lehetőségei vannak. Ugyanis, amíg a vezető szervek (információs folyamataikkal) csatlakoznak annak a magasabb köteleknek a vezető szerveihez, amelynek alárendeltségébe kerülnek, addig a végrehajtó kötelek csupán együttműködnek (tevékenységeik egyes periódusaiban) az előjáró, illetve alárendelt kötelek hasonló szerveivel. Tehát *itt nem az ágazati keretek, hanem a megoldandó feladatok* (melyek komplex jellegűek) *dominálnak.* Következésképpen a végrehajtó kötelek struktúrájának kialakításában, korszerűsítésében nagyobb szabadság kínálkozik, melyet feltétlenül célszerű kihasználni.

Célszerűnek tűnik tehát – ha az integrációba bevont részeknél kialakíthatók a feltételek – a Dr. Kozma féle integráció periódizálás⁷ harmadik fázisának törvényei alapján strukturálni, és olyan szervezeteket kialakítani, amelyekben a részek közös feltételek és törvények alapján – érdekeiket az egésznek alávetve – működnek és fejlődnek.

E területen találkozni lehet olyan gyakorlati tapasztalatokkal, amelyek ennek fordítottját tükrözik. Pl. A Szovjet Hadsereg szárazföldi haderőnemében a gépesített lövés-, valamint a harckocsihadosztályok javítóműhelyeit (hadosztály tagozatban) összevonták és kialakították a javító zászlóaljat. Ezen belül azonban a kezdeti időszakban nem teljes egészében végezték el a racionális struktúra kiala-

⁷ Dr. Kozma Ferenc: A „Két Európa” gazdasági kapcsolatai és a szocialista nemzetközi együttműködés. Kossuth és a Közgazdasági és Jogi Kiadók közös kiadása, Budapest, 1970. 61. oldal.

kítását, ezért a műhelyek alapvetően továbbra is ágazati tagoltságban párhuzamokkal és egy ideig átfedésekkel működtek.

Hasonló helyzet állott elő az anyagi biztosítás területén néphadseregünkben. Kialakították az ellátó zászlóalj, század, szakasz szervezetet. Ez előremutató és az integrációs szándékot tükröző lépés volt. Azonban a strukturálás során itt sem történt meg a végrehajtó szervek kellően differenciált kialakítása, aminek következtében csupán a szervek mechanikus összevonása ment végbe és az – más olyan közrejátszó okok mellett, mint pl. az ágazati szűklátókörűség fékező hatása – a kezdeti években nem eredményezte az integrált szervezettől elvárt minőségi változást.

Kedvezőbb tapasztalatot szolgáltatott néphadseregünkben az egyesített technikai szolgálatok és az egyesített javítóműhelyek kísérleti működtetése. Bár az integráció itt sem volt kellő differenciáltságú, azonban az olyan részfolyamatok, mint az akkumulátorjavítás és -töltés, a gépes munkák, a hegesztés, a festés stb. koncentrált strukturálása elősegítette az egyesített javítóműhelyeknek a korábbinál hatékonyabb működését. Ez egyben előremutató abban, hogy az integráció járható út az anyagi-technikai szervek korszerűsítésében.

Az előzőekben említett integrációs megoldások jellemzően tükrözik a dialektikus materializmus azon törvényét, hogy a mennyiségi változások csak egy bizonyos ponton csapnak át minőségi változásba. Ez a „bizonyos pont” a szervezetek korszerűsítésében lehet az integráció is. Azonban hiábavaló a szervezetek mechanikus egyesítése, ha azok nem érik el legalább az integráció legelemibb fokát, nem keletkezik új minőség, és következésképpen hiába várunk az ilyen szervektől az előzőnél hatékonyabb működést.

Mindezeket azért vázoltam, mert az integráció egy nem kellően megalapozott változata csupán rész megoldást jelent, és nem adja az elvárható maximális hatékonyságot a szervek működésében.

Kutatásaim szerint az anyagi-technikai biztosítás szervezeti korszerűsítését a következő főbb követelmények figyelembevételével célszerű megoldani:

- (1) tegye lehetővé a néphadsereg megbízható anyagi-technikai biztosítását, a hadügy mindhárom (a béke, az áttérés és a haditevékenységek) időszakában;
- (2) a hierarchiában – folyamatosan funkcionáló szervezetekben – felülről lefelé haladó korszerűsítési folyamat során kialakítandó szervezetek: szervesen illeszkedjenek az általuk kiszolgált kötelékbe, mint annak kiszolgáló részrendszei; haditevékenységek alkalmával maximális hatékonysággal legyenek képesek alapvető és járulékos feladataik bonyolult viszonyok közötti megoldására;
- (3) a korszerűsítés során figyelembe veendő: a tudományos-technikai forradalom (hadügy területén is alkalmazható) vívmányai; az integrációs lehetőségek (felhasználva az iparban a közelmúltban végbement integráció tapasztalatait); a népgazdaságban rejlő lehetőségek kihasználása;
- (4) A szervezeti korszerűsítés tegye lehetővé, hogy: az anyagi-technikai biztosítás megoldására hivatott erőforrások a jelenleginél gazdaságosabban és összefogottabban legyenek alkalmazhatók; az anyagi-technikai szervek (az utóbbi két évtizedben tendencia jellegű) létszámnövekedése mérséklődjön;
- (5) A korszerűsített szervezetek biztosítsák: az anyagi-technikai szervek megfelelését funkcióiknak (a cél-feladat-folyamat-szervezet optimális kialakítása útján); a szervezetek kötelékekhez való kötöttségét és a tagozatok közötti manó-

vezetési lehetőségét, valamint a szervezetek oszthatóságát (a támogatásként és megerősítésként történő alkalmazás kialakíthatósága érdekében);

- (6) az anyagi-technikai szervezetek korszerűsítése keretében megoldandó: az érintett vezető szervek integráción alapuló átszervezése, belcélrtve a Honvédelmi Minisztérium e területen működő vezető szerveinek (kormány által előírt) létszámcsoökkentése; a HM közvetlen (hadászati-hadművelati anyagi-technikai biztosítást megoldó) középszintű vezető és végrehajtó szerveinek (integrált megoldású) kialakítása; a hadművelati és harcászati relációban működő kötelelék anyagi-technikai biztosító szerveinek (kísérleti tapasztalatokat figyelembe vevő) integrálása; a statikus struktúrák mellett a dinamikus (és más korszerű) struktúrák vizsgálata és kedvező lehetőségek esetén azok alkalmazása (illetve az alkalmazás szorgalmazása).

Az előzőekben vázolt követelmények szellemében végzett kutató munka során az anyagi-technikai biztosító szervek korszerűsítésének három változatát munkáltam ki. Ezek:

„A” változat: *azon szervek integrációja, melyek (nem tartoznak jelenleg a hadtápvezetés hatáskörébe) de az anyagi-technikai biztosítás megoldására bivatottak. Ide sorolom a fegyverzeti és a páncélos-gépjármű önálló anyagi-technikai szolgálatokat, továbbá a repülő, híradó, műszaki, vegyvédelmi (és ezekkel együtt minden olyan pl. REVA, felderítő stb.) anyagi-technikai szolgálatot, amelyek ezidáig fegyvernemek vagy szolgálati ágak alárendeltségében (kötelékében) működnek.*

E változat keretében az integrált szervek anyagi és technikai biztosítást egyaránt végeznének a jelenleg érvényben levő megoldáshoz hasonlóan (a szállításért a hadtáp lenne felelős). Leválasztásra kerülnének azonban tőlük az üzemeltetéssel, rendszerbeállítással és a műszaki fejlesztéssel összefüggő funkciók, melyek érintett fegyvernemeknél (szolgálati ágaknál) maradnak, illetve kerülnének át.

„B” változat: *egy olyan integrált technikai szolgálat kialakítása, amely alapvetően csak technikai biztosítással foglalkozna. Emellett az anyagi biztosítás olyan fontos (a harcot, hadműveletet befolyásoló) folyamatosan és tömegszerűen jelentkező ellátási feladatai (pl. rakéták, löszerek, robbanó anyagok, személyi felszerelés tárgyat képező anyagok stb.) átkerülnének a hadtáp hatás- és feladatkörébe, új ágazatot létrehozva, illetve egyes jelenlegi hadtáp ágazatok feladatának kibővítésével.*

A fegyvernemek és szolgálati ágak e változat megvalósítása esetén is csupán az üzemeltetéssel, a rendszerbeállítással és a haditechnikai fejlesztéssel összefüggő anyagi-technikai funkciókat gyakorolnák.

„C” változat: *Az integráció további kiszélesítésével fokozódhatna a végrehajtó és vezető szervek összefogottsága egy vezetés alatt, amelyben az anyagi-biztosítás, a technikai biztosítás, valamint az egészségügyi biztosítás területi funkcionálnának megfelelően – kellő mélységű integráltsággal – működnenek.*

E változat a jelenleg működő valamennyi hadtáp- és anyagi-technikai ágazat funkcióit egységbe integrálná (harcászati és hadművelati relációban egy parancsnokhelyettes és törzse, továbbá funkcionális és ágazati vezető szervei útján; hadászati szinten pedig az alsóbb szintekhez hasonlóan egy miniszterhelyettes és törzse, valamint funkcionális és ágazati vezető szervek útján). A végrehajtó szervek integrálása funkciók szerint (anyagi-technikai, egészségügyi stb.) történne, a kiszolgáló köteléknek megfelelő nagyságrendű alakulatban.

A fegyvernemek és szolgálati ágak ez esetben is gyakorolnák az üzemeltetéssel, a rendszerbeállítással és a műszaki fejlesztéssel összefüggő funkcióikat.

Az egyes változatok részletesebb ismertetésére és vázlatos indokolására a következő részekben kerül sor.

„A” változat

Az anyagi és technikai biztosítást megoldó szervek behatárolt integrációja

Mint az előzőekben vázolt rövid ismertetésből kitűnik, *e változat az integráció olyan megoldását veszi alapul, amelynek keretében:*

– *egyesítésre kerülnek (a hadtápszolgálat hatáskörén kívül eső) önálló (fegyverzet, páncélos-gépjármű), fegyvernemi alárendeltségben működő (repülő, híradó, műszaki, vegyvédelmi), valamint más szervek (felderítő, REVA) kötelékében működő anyagi-technikai szolgálatok;*

– *az integráció egyaránt kiterjesztetű a badászati, a hadműveleti és a harcászati tagozatokban működő anyagi és technikai biztosítást végző funkcionális szervekre és ágazatokra, valamint az önálló és a kötelékben működő anyagi-technikai (vezető és végrehajtó) szervekre;*

– *az integráció kimunkálása során (az e téren lefolytatott kísérletek pozitív eredményeire támaszkodva) egyesített technikai szolgálatokat, továbbá egyesített javítóműhelyeket célszerű kialakítani;*

– *a vezető és végrehajtó szervek struktúrájának kialakítása oly módon célszerű, hogy az integráción belül a vezető és végrehajtó szervek, továbbá a végrehajtáson belül az anyagi és a technikai biztosítás megoldására hivatott szervek (funkcióik és folyamataik figyelembevételével) szervezetenként elkülöníthetők legyenek;*

– *az anyagi és a technikai biztosítás feladatait végrehajtó (kiszolgáló) kötelek nagyságrendje a kiszorgálandó alakulatnál két nagyságrenddel kisebb legyen, vagyis:*

- századnál, ütegnél – raj nagyságú,
- zászlóaljnál, osztálynál – szakasz nagyságú,
- ezrednél – század nagyságú,
- hadosztálynál – zászlóalj (osztály) nagyságú,
- hadtestnél – ezred nagyságú,
- hadseregnél – dandár nagyságú,
- frontnál – hadosztály (esetleg nagyobb) nagyságrendű

kötelekeket célszerű képezni, mégpedig oly formában, hogy mind az anyagi biztosító, mind a technikai biztosító kötelek az említett nagyságrendűek lehetnek (a kiszorgálandó kötelék valamennyi anyagát, illetve technikai eszközeit alapul véve).

Az előzőekben kifejtettek szerint mind harcászati, mind hadműveleti relációban kialakítható és ezekhez badászati szinten is csatlakoztatható olyan anyagi-technikai biztosítást megoldó típus-szervezet, amelynek összetételét (erőit és eszközeit) egy konkrétan adott alakulat kiszorgálandó szükségleteinek (igényeinek) megfelelően kialakított normák alapján számvetni lehet. (E normák még vázlatos ismertetésére sem vállalkoztam, mert azok ágazatonként is legalább egy-egy tanulmány kereteit igényelnék.) Ilyen tárgyú tudományosan megalapozott mun-

kákkal a fegyverzeti⁸ és a lokátortechnikai⁹ biztosítási területekre vonatkozóan azonban már találkozni lehet.

A típus szervezeti struktúra alapját a következő elvi megoldás (1. sz. vázlat) képezheti: az anyagi-technikai szervezet élén parancsnok-helyettesi jogállású vezető (haditechnikai helyettes, fegyverzet-technikai helyettes) áll; aki az anyagi biztosítást és a technikai biztosítást végrehajtó szervezeteket törzsen, valamint funkcionális és ágazati vezetőin keresztül irányítja; továbbá szakmai előljárói jogkört gyakorol (ágazati szervei bevonásával) az alkalmazó fegyvernemek és szolgálati ágak állományába működő technikai szakemberek felett.

Az így kialakított szervezet az anyagi-technikai biztosítás feladatait az előzőekben vázolt célok és követelmények szellemében, a végrehajrási és a vezetési folyamatok megvalósításával oldja meg, illetve teljesíti a rá háruló funkciókat. *Tebát e változatban egy (összefogott) vezetés alatt valósulna meg (a hadtáp hatáskörén kívül eső) az integrált ágazatok által végzett anyagi és technikai biztosítás.*

Az integrált szerv hatáskörén kívül eső olyan fontos funkcióik, mint a haditechnikai fejlesztés, a rendszerbeállítás és az üzemeltetés, amelyek az alkalmazó fegyvernemek és szolgálati ágak hatáskörében történnek, szintén az integrált szerv technikai helyettesének (és specialistáinak) szakmai irányítása alatt mennek végbe.

E változat melletti döntés:

ELŐNYEI:

1. Egységes irányítás alá kerül a néphadsereg vagyonértékének 60%-át kitevő haditechnikai eszközök és anyagok fenntartására irányuló (kiszolgálási) funkciók megvalósítása. Ez a megoldás elősegítheti: a kiszolgálási tevékenységre hivatott erőforrások koncentrált igénybevételét; a gazdaságos és hatékony megoldások alkalmazását a munkaszervezésben és a technológiában; a hadtáp szolgálattal történő együttműködés eredményességét.

2. A vezetés színvonalának növelése érdekében lehetőséget nyújt mind ágazati, mind pedig funkcionális vezető szervek kialakítására. Ezzel biztosítja továbbra is az ágazati szervek fennmaradását, így azok (VSZ relációt is érintő) szakirányítási, partnerségi és specialista kapcsolatait. A funkcionális vezetési struktúra pedig lehetővé teszi mindazon feladatok funkcionális keretekben történő megoldását (illerve az ilyen feladatok permanens funkcióvá tételét), amelyek megvalósítása központiasan gazdaságosabb vagy hatékonyabb, mint ágazati keretek között.

3. Az összefegyvernemi (összhaderőnemi) vezetést tehermentesíti az anyagi-technikai biztosítás feladatainak koordinálása alól. A fegyvernemi vezetést pedig szintén könnyíti oly módon, hogy mentesíti a kiszolgálási jellegű anyagi-technikai biztosítási tevékenységek irányításától. Ezzel mindkét vezetési kategóriánál megkönnyíti a fő harci, hadműveleti feladatok vezetésére való koncentráltást.

HÁTRÁNYAI:

1. Nem oldja meg az anyagi biztosítás teljes folyamatában végrehajtásra kerülő tevékenységekért való megosztott felelősséget a hadtáp és az új integrált

⁸ Nagy Sándor: Hagyományos fegyverzeti eszközök háborús technikai biztosítása. Kandidátusi értekezés. MN 7215 kiadása, Tápiószecső, 1981.

⁹ Le Man Tru: A földi rádiólokátorok technikai biztosítási rendszerének vizsgálata. (Megvédett kandidátusi értekezés) Zrínyi Miklós Katonai Akadémia kiadása, Budapest, 1980.

haditechnikai szolgálat között. Ugyanis egyes tevékenységekért (szállítás, anyagmozgatás) továbbra is a hadtáp, míg más jellegű tevékenységekért (tárolás, átadás, átvétel) az integrációba bevont ágazatok a felelősek. Ez két azonos jogállású szervezet (hadtáp és az integrált technikai szolgálat) és két azonos (parancsnok-helyettesi) hatáskörű vezető közötti további együttműködési, koordinációs és hatásköri problémák forrása lehet.

2. Azoknál a fegyvernemeknél és szolgálati ágaknál, amelyekről az anyagi-technikai szolgálatok leválasztásra kerültek – a megmaradó anyagi-technikai funkciók figyelembevételével – az alkalmazói felelősséget, hatáskört és jogkört újólag rendezni szükséges.

3. A megnövekedett követelmény: egyrészt az átszervezés folyamatában fokozott terhet ró az anyagi-technikai szervek személyi állományára; másrészt lényeges átdolgozást von maga után a káderképzésben és tesz szükségessé a személyi biztosítás perspektikus terveiben.

Az előnyök és hátrányok elemzéséből olyan következtetés vonható le, hogy a tárgyalt változat reális alapját képezheti az anyagi-technikai szervek korszerűsítésének. Főként olyan esetben, amikor a korszerűsítéssel járó átszervezést a döntésre illetékes vezető lépcsőzetesen kívánja megvalósítani, jelen változat a korszerűsítés első lépcsőjét képezheti.

„B” változat

Az anyagi és technikai biztosítást megoldó szervek technikai biztosításra orientált integrációja

E változat a technikai biztosításra orientált jegyek vagy más kifejezéssel a megközelítően tisztán technikai biztosítási jelleg) sajátosságait tükrözi. Véleményem szerint ez (vagy az ezt közelítő) változat nyújthatja azon „optimálist közelítő” megoldást, amelyre a korszerűsítés bármely továbbfejlesztési periódusában is támaszkodni lehet. E változat az integráció olyan megoldását veszi alapul, amely során:

– *integrálásra kerülnének mindazon anyagi-technikai ágazatok, amelyek nem tartoznak a hadtáp alárendeltségébe, és amelyeket az előző („A”) változatban már felsoroltam (emlékeztetőül: fv., pcgjmü., re., hír., műo., vv., valamint a feld., REVA és más, később csatlakoztatott anyagi-technikai szolgálatok);*

– *az integráció kiterjesztését a technikai biztosításra vonatkozóan valamennyi integrált ágazatra érvényesíthetően lehetne eszközölni, az anyagi biztosítás területét illetően pedig a fontos (a haditevékenységeket alapvetően befolyásoló) folyamatosan és/vagy tömegszerűen jelentkező anyagok ellátását magába foglaló feladatok (folyamatok és szervezetek) integrációját a hadtápnak átadva kellene megvalósítani;*

– *biztosítani célszerű, hogy az integráció, az előző változatban foglaltakhoz hasonlóan kiterjeszhető legyen a harcászati és hadműveleti tagozatokra (csatlakoztatással a hadászati szinthez);*

– *az integráció érdekében végzendő átszervezés során (a lefolytatott kísérletek pozitív tapasztalatait itt is felhasználva) a szervezeteket úgy célszerű kialakítani, hogy azok a technikai biztosítás (igénybevételén kívüli folyamatait és szervezeteit, valamint az anyagi biztosítás tekintetében: a javító anyagokra vonatkozóan (az igénybevételi folyamat kivételével) valamennyi folyamatot, az ehhez szükséges erőket és eszközöket foglalja magába;*

- a többi anyagokkal történő ellátás funkcióit célszerű a hadtápra integrálni, egy új ágazat létrehozásával és más ágazatok megerberelésével, illetve tehermentesítésével;

- a vezető és végrehajtó szervek strukturálására, valamint a szervezetek nagyságrendjére vonatkozó irányelvek (jelen változat sajátosságait figyelembe véve) azonosak az előző („A”) változatban foglaltakkal.

E változatban vázolt szervezeti struktúra olyan megoldást eredményezne, melynek keretében: (1) kialakulna egy olyan technikai biztosítást végző főprofilú szerv, amely a technikai biztosítási funkció mellett megoldaná a javítóanyag-ellátást és az eszközök anyagi biztosításából az anyagátadás-átvételi és az anyagárolási folyamatot(ka)t; (2) a hadtáphoz átkerülnének az ún. fogyó anyagok (rakéták, lőszer, robbanóanyagok stb.) és a személyi állomány (személyi) felszerelésébe tartozó olyan anyagok, mint a személyi fegyver, gázálarc gyalogsági áso stb.

E feladatok végrehajtása érdekében (erő- és eszköz-átcsoportosításokkal) létre lehetne hozni egy új hadtáp ágazatot (pl. a megnevezése: rakéta- és lőszer-ellátó szolgálat) a rakéta-, lőszer- és robbanóanyag-ellátási funkció megoldására. Ennek át lehetne adni az üzemanyag-szolgáltatól a rakéta-üzemanyagot (a meglevő erővel és eszközökkel), ami az üzemanyag-szolgálat tehermentesítése mellett elősegítené a rakétaellátás komplex (áttétel nélküli szervezését és végrehajtását). Mindezeket túl - az e kérdésben végzett kutatásaim eredményeként kialakított következtetéseim szerint - a ruházati szolgálatot (jelenlegi funkcióinak megtartása mellett kellő megerősítéssel) meg lehetne terhelni a személyi felszerelések kategóriájába tartozó más (gázálarc, fegyver, gyalogsági áso stb.) anyagokkal, valamint a tábori elhelyezési anyagokkal.

Az említett megoldásokkal a technikai szolgálatok integrációs struktúrájával párhuzamosan bizonyos fokig változna a hadtáp integrált struktúrája is. Ez viszont mind a funkcióban, mind a folyamatokban és szervezetekben ésszerű munkamegosztáson alapuló struktúraátrendezést eredményezhetne az anyagi-technikai biztosítás egészére vonatkozóan is.¹⁰

Ezzel a megoldással (mint azt a 2. sz. vázlat szemlélteti) kialakulna: egy sajátos (főként a technikai biztosításra épült szerkezetű) technikai biztosítási struktúra egy integrált „haditechnikai szolgálat” keretében; továbbá egy anyagi biztosítási funkciók zömét átfogó struktúra a hadtápszolgálat keretében.¹¹

¹⁰ A hadtápszolgálat neves kutatói ezzel az irányzattal egyetértenek. **Dr. Lapos Mihály** szerint: A hadműveletek, a harc megvívásának jellege, a hadsereg fegyverete és technikai felszereltsége szükségessé teszik az egységes hadtáp és külön az egységes technikai szolgálat kialakítását. **Dr. Deák Péter** szerint: Az anyagellátási folyamatoktól mentesített mérnök-műszaki tartalmú technikai biztosítás folyamatosan önállóul, leválik a hadtápbiztosítás rendszeréről, bár a két rendszer még sokáig azonos elvek és elméleti alapok szerint funkcionál. **Forrás:** Dr. Deák Péter doktori értekezése, MNHF-ség kiadása, Budapest, 1981. 45. oldal. (Szám: 180/0214)

¹¹ Megjegyezni kívánom, hogy valószínűleg igazuk van az azon nézetet vallóknak, hogy a technikai biztosítás és az anyagi biztosítás funkcióinak egymástól elkülönített szervezetekbe történő struktúrája mellett megközelítőleg ugyanannyi pozitív és negatív indokot lehet felsorakoztatni. Egy kérdésben azonban döntő indokot látok. Ez pedig az, hogy az anyagi és a technikai biztosítás történelmileg kialakult (spontán jegyekkel bíró), jelenleg kuszált, logikátlan és gazdaságtalan struktúrájának fejlődése az integráció kiszélesítése és az ésszerű szerkezetváltozás irányába kell, hogy tendáljon. Ezt viszont mind a gazdasági, mind a katonai fejlődésben tükröződő (hasonló jellegű) törvényszerűségekből átvitel (transzfer) útján levezetve bizonyítani lehet.

Az olyan funkciók, mint a haditechnikai fejlesztés szakmai része, a rendszerbeállítás és üzemeltetés – az első változathoz hasonlóan – az alkalmazó fegyver-nemek, illetve a szolgálati ágak hatáskörében maradnának. Ez a fegyver-nemek tekintetében fokozottabb együttműködési tevékenységet jelentene, főként a rakétát, lőszert, valamint robbanóanyagot felhasználó (alkalmazó) szervek részéről a a hadtáp irányába.

E változat melletti döntés

Előnyei:

1. Az anyagi és a technikai biztosítás funkciói (folyamatok és szervezetek szerint is) egymástól elkülönülnek, ezzel – mind béke, mind harci hadművelleti viszonyok között – egyértelműbbé válik a feladatok végrehajtásáért való felelősség; az erők és eszközök feletti rendelkezés joga; a hatás-, feladat- és jogkörök elhatárolása. (Tehát megoldja az előző változat hátrányai közül az 1. pontjának első felében foglalt negatívumokat.)

2. Lehetővé teszi, hogy irányítás szempontjából mind a funkcionális, mind az ágazati vezetés a komplex technikai eszközök és eszközrendszerek anyagi-technikai biztosítására kiemelt, koncentrált figyelmet fordítson. Elősegítheti a gazdaságos és hatékony megoldások alkalmazását a munkaszervezésben és a technológiában.

3. Döntő többségben kielégíti az „A” változat (2. és 3. pontokban rögzített) előnyeit.

Hátrányai:

1. Továbbra sem oldódik meg teljes egészében a két azonos jogállású parancsnokhelyettes közötti együttműködési, kooperációs és hatásköri kérdésekben jelentkező problémakomplexum. Bár a jelen változat előnyei 1. pontjában vázoltak enyhítik a problémák felmerülését és a konfliktusok keletkezését.

2. Ugyancsak rendezni szükséges azon fegyver-nemek, szolgálati ágak hatás- és jogkörét, amelyektől az anyagi-technikai ágazatok leválasztásra kerülnek.

3. Az átszervezések nemcsak az „A” változatban feltüntetett anyagi-technikai ágazatokat, fegyvernemi és szolgálatiág-főnökségeket érintik, hanem a hadtáp szervezetét is.

4. Az előző változat hátrányainál (3. pont) említett megnövekedett követelmények mind az átszervezés, mind a kádereképzés területén szintén jelentkeznek.

E változat elemzéséből olyan következtetés levonása tűnik reálisnak, hogy *ez a megoldás továbbfejleszti a néphadsereg anyagi-technikai biztosításának rendszereit, szétválasztja a két funkciót, és ezzel élesebb határvonalat húzva a két terület (az anyagi és a technikai biztosítás) közé, tisztázza a felelősséget, illetve a jog- és hatásköröket.* A profilok letisztulása azonban olyan szervezeti változásokat von maga után, amelyek az előző változatban szükségeseken felül a hadtáp szféráját is érintik. A struktúraváltozás megvalósítása (bár az az előző „A” változathoz viszonyítva szélesebb körű) végrehajthatónak tűnik egy lépcsőben (ez esetben az előző „A” változatot érintő struktúraváltozások is végbemennének), vagy az előző („A”) változatot követő második lépcsőként. Jelen változat keretében tehát – az előző változatnál fejlettebb struktúraváltozás mehet végbe, amely követheti az előző változatot vagy egy lépcsőben megoldja annak feladatait is.

„C” változat

A népbadsereg anyagi és technikai biztosítást megoldó szervek kiszélesített integrációja

Az integráció jelen („C”) változatban bemutatott *kiszélesített variánsa, a jelenleg működő valamennyi anyagi, technikai és hadtáp ágazatot összefogná. Azokat funkciók szerint* (anyagi, technikai, egészségügyi és közlekedési biztosítás) *strukturálná és egységes vezetés* (egy parancsnokhelyettes) *által működtetné. Ez lényegileg az integrált vezetés és végrehajtás további mélyítését tenné lehetővé. Ez a változat tehát az integráció olyan kiszélesített változatát veszi alapul, melynek keretében:*

– egy (tehát egységes és összefogott) vezetés alá *kerülnének* az anyagi-technikai és a hadtápbiztosítás (pl. egészségügyi, közlekedési stb.) *alapvetően kiszolgálási feladatokat megoldó erői és eszközei;*

– ennek megoldása érdekében (támaszkodva a hadtáp eddigi integrációs, valamint az egyesített technikai szolgálatok kísérleti tapasztalataira) *kialakításra kerülne egy „négypólusú” vezetési és végrehajtói folyamatrend* (anyagi, technikai, közlekedési és egészségügyi biztosítás) *alapuló struktúra;*

– amelyben: 1. a központi vezetésnek (a hierarchia minden szintjén) törzse és funkcionális vezető szervei; 2. a fő funkciót (pl. anyagi, technikai, egészségügyi biztosítást) irányító vezetőszervecenek pedig funkcionális és ágazati vezető szervei lennének; 3. a végrehajtó szervezetek (a végrehajtást közvetlenül irányító vezető szervek mellett) magasabb integráltsági fokú alakulatokkal (pl. az anyagi biztosítás terén rakétaellátó, lőszerellátó, és üzemanyag-ellátó kötelékekkel) rendelkezzenek.

A fegyvernemek és szolgálati ágak az előző változatokban foglaltaknak megfelelően megtartanák hármast (fejlesztés, rendszerbeállítás, üzemeltetés) funkcióikat és az együttműködést az integrált kiszolgáló szervezettel a továbbiakban is fenntartanák.

Ilyen felállásban a *kiszélesített integráltsági fokú kiszolgáló szervezet* (3. sz. vázlat a jövő (a fejlődés várható) *követelményeit is kielégítheti, mert: 1. a parancsnokhelyettesek számának csökkentésével párhuzamosan a legnagyobb mértékben mentesíti az összefegyvernemi parancsnokot és törzsét a kiszolgálási feladatokkal kapcsolatos vezetési tevékenységek alól; 2. a haditevékenységek során egy (az eddigi hadtáp) vezetési pontról biztosítható (az automatizált vezetési rendszer bevezetése esetén is) az adott szinthez tartozó valamennyi kiszolgáló kötelék komplex és az egyel alacsonyabb kiszolgálói szint kiszolgálási feladatokat irányító szakmai vezetése; 3. a végrehajtó erők és eszközök (célok, feladatok és folyamatok szerint felépített) szervezeteinek működtetésében domináló szerephez juthat a hatékonyság, a gazdaságosság, az összefogottság, a fő feladatokkal történő koncentrátság és az egységesség. E változat melletti döntés:*

Előnyei:

(1) Az előző két változat előnyeinek döntő többségét megtartva koncentrálja a kiszolgálási tevékenységek vezetését és a jövő követelményeinek figyelembevételével perspektívikusan is korszerűnek vehető szervezeti struktúra kialakítását teszi lehetővé.

(2) Mindezek mellett az előző változatokhoz hasonlóan az ágazati vezetési struktúra megtartásával lehetővé teszi az Egyesített Fegyveres Erők kötelékében

megvívandó hadműveleti és harctevékenységek végrehajtásában részt vevő magyar kötelékek kiszolgálását, és a vezető szervezetekkel történő csatlakozást a koalíciós előjáró kötelékekhez.

(3) Biztosítja a kiszolgálási funkciók megoldását irányító vezető szervek optimálist közelítő – az automatizált csapatvezetési rendszerben történő működését és kielégítő – struktúráját.

Hátrányai:

(1) Túlzottan előremutató, ezért bevezetése a legnagyobb volumenű szervezési (organizációs) tevékenységet igényli. Meggondolás tárgyává tesz egy közbeeső változatot, amely az előzőekben ismertetett „A” vagy „B” változat is lehet.

(2) A néphadsereg kiszolgáló szférájában lényeges struktúraváltoztatásokat eredményez, ami kellő mérvű kéaderképzést tesz szükségessé.

(3) A kezdeti időszakban – az új struktúrából adódóan – nehezíti a kiszolgáló ágazatok és az alkalmazó szervek (fegyvernemek, szolgálati ágak) közötti együttműködést.

Következtetésként a „C” változat elemzéséből adódóan rögzíthető, hogy ez az integráció kiszélesítésének legfejlettebb változata. Bevezetése (az előző változatban felsorolt előnyök döntő többségét megtartva): koncentrálja a kiszolgáló tevékenységek irányítását; megteremti ezen vezető szervek automatizált csapatvezetésben is alkalmazható struktúráját; biztosítja a kiszolgálási feladatok megoldását koalíciós relációban is az ágazati vezetőszervek csatlakozása útján; lényegesen előremutató megoldás, ezért közbeeső változatok alkalmazása sem kizárt; számottevő átszervezést és kéaderképzési feladatot tesz szükségessé.

A három – sorrendben fokozódó integráltsági fokot tükröző – változat bevezetése történhet lépcsőzetesen, az „A”, a „B” és a „C” változatok időben egymást követő megvalósítása útján. Megoldható azonban bármely, az előzőnél magasabb fokú integráltságot biztosító („B” és „C”) változatok melletti állásfoglalással is az anyagi-technikai biztosítás korszerűsítésére vonatkozó döntés meghozatala.

Megítélésem szerint a néphadsereg körülményeit, külső és belső környezeti adottságait is figyelembe véve – első lépésként – a „B” változat megvalósítása melletti döntés tűnik célszerűnek, mert az szinkronban van az ország és a néphadsereg lehetőségeiből, valamint a szövetségi kötelezettségekből adódó követelményekkel.

(Vázlatok a folyóirat végén található.)